

DE CRIMINALITEIT VAN NEDERLAND *)

DOOR

W. A. BONGER.

Dames en Heeren!

Om de criminaliteit van een land te kennen, moet men beschikken over een crimineele statistiek, waarin alle veroordeelde personen figureeren. Beschikt men daarover niet, dan heeft men slechts min of meer vage indrukken over de misdadigheid, zooals dat vóór de 19e eeuw het geval is geweest.

Er worden nog al eens bezwaren gemaakt tegen de crimineele statistiek, waarvan het grootste is, dat zij niet de volledige misdaad registreert.

Dat is inderdaad waar. Er blijven talloze kleinere misdrijven onopgemerkt, er worden ook talrijke niet aangegeven, er worden herhaaldelijk daders niet gevonden en wanneer zij gevonden zijn, is het bewijs nog niet geleverd. Al blijven echter vele misdaden onontdekt, dan wil dit niet zeggen dat vele misdadigers onontdekt blijven. Zij plegen gewoonlijk vele delicten en vroeg of laat — gewoonlijk vroeg — komen zij toch in handen der justitie. In sommige landen vermeldt de crimineele statistiek ook de aangegeven misdrijven, doch deze zijn in Nederland onbekend; daar heeft men alleen een statistiek van veroordeelde individuen. Zou het er echter wat toe doen, wanneer wij alle misdrijven kenden? Van een misdrijf als belediging figureeren er 1200 in een jaar in de crimineele statistiek; ik geloof, dat op één dag in Nederland meer beledigingen plaats vinden dan volgens de statistiek in een jaar. Dat kan voor wetenschappelijk onderzoek echter weinig schelen; men moet alleen den eisch stellen, dat het materiaal voldoende is — evenals dat in alle inductieve wetenschappen

*) Stenogram van een op 6 Februari 1930 in het „Nederlandsch Nationaal Bureau voor Anthropologie” te Amsterdam gehouden voordracht. Wegens tijdgebrek moesten sommige passages — o.a. over de criminaliteit naar de provincies — toen achterwege blijven.

De heer B. v. d. Waerden, jur. cand. was zoo welwillend mij met het verzamelen van het materiaal, het maken der berekeningen e.d. behulpzaam te zijn, waarvoor ik hem hier mijn dank betuig.

het geval is — om het toeval te elimineeren. Dat is ongetwijfeld het geval bij de crimineele statistiek, die in het algemeen over zeer groote getallen loopt.

Er is nu eenmaal — dat is een oude ervaring op dit terrein, waarop reeds herhaaldelijk werd gewezen — een vaste verhouding tusschen het bekende en het onbekende. Het bekende deel is het pars, dat pro toto staat; het deel, dat representatief is voor het geheel.

In de tweede plaats worden er inderdaad wel eens fouten gemaakt bij het opmaken van de statistiek, bij de crimineele statistiek uit den aard der zaak ook, maar die fouten zijn van geringe beteekenis. De hoofdzaak bij een dergelijke statistiek is, dat zij dynamisch is, dat zij loopt over een aantal jaren en de kleine fouten, die zich van jaar tot jaar herhalen, doen aan de aetiologie van deze verschijnselen weinig of geen schade.

In Nederland kent men de crimineele statistiek sinds 1896. Wij zijn er niet vroeg mee geweest. Er is een aanloop geweest in het midden der 19e eeuw, maar deze heeft zeer weinig te beteekenen gehad. In Frankrijk heeft men een serie van meer dan 100 banden; het eerst is daar in 1826 de crimineele statistiek verschenen en zij is er steeds op dezelfde wijze blijven verschijnen.

De laatst verschenen cijfers in Nederland zijn die van 1927. Wij hebben dus een serie van 31 jaren. De befaamde zuinigheid heeft echter medegebracht, dat meerdere jaren nimmer gepubliceerd zijn¹⁾. U begrijpt, dat op een budget van meer dan f 600 millioen, een bedrag van ongeveer f 2000, voor het publiceeren van deze gegevens er niet af kon.

In 1901 is er een verandering in den grondslag der statistiek gekomen; wij kennen sindsdien alleen de veroordeelde individuen, niet meer de individueele veroordeelingen. Een individu, dat in een jaar meer dan eenmaal veroordeeld wordt, is thans maar eenmaal bekend. Het resultaat is dat wij dus nu beschikken over een ononderbroken serie van 27 jaar.

Omstreeks 1830 zijn de resultaten van de crimineele statistiek in Frankrijk het eerst bewerkt door den Belgischen statisticus Quetelet, die de cijfers in tabelvorm bracht en constateerde dat de misdaad zoowel in zijn geheel als in zijn verschillende onderdeelen zich herhaalt met een „régularité effrayante”. Zijn conclusie is: „Er is een budget, dat met even groote regelmaat terugkeert als dat van den Staat: het is het budget van de misdaad”. Later kon men constateeren,

¹⁾ De gegevens zijn aan het Centraal Bureau voor de Statistiek echter wel te consulteren. Het Bureau was zoo welwillend mij ook inzage te geven van de nog niet gepubliceerde gegevens over 1928. Toen waren de grafieken echter reeds gereed en heb ik er dus alleen hier en daar in den tekst gebruik van kunnen maken.

dat de regelmaat in het budget van de misdaad herhaaldelijk veel grooter is dan in het staatsbudget.

In het midden der 19e eeuw ontdekte een andere Belgische onderzoeker, Ducpétiaux dat in tijden van crisis de economische criminaliteit sterk toeneemt en in 1867 was het Georg van Mayr, de bekende Duitse statisticus, die ontdekte, dat wanneer men op een diagram de lijn van den diefstal plaatst en die van de graanprijzen, die lijnen parallel loopen, zoodat een groote correlatie tusschen beide bestaat. Naarmate de levensomstandigheden voor de groote massa moeilijker worden, neemt de economische criminaliteit toe.

Het is dus gebleken, dat naast de regelmaat de veranderingen in de maatschappij, een belangrijken invloed hebben op het verloop van de criminaliteit.

De invloed van de maatschappij op den mensch is echter tweeledig. Allereerst de invloeden, die op den mensch hebben gewerkt vanaf zijn geboorte tot op het oogenblik van de daad, waarvoor hij op een bepaald moment ter verantwoording geroepen wordt. Die invloeden van allerlei aard, die met den aanleg van den mensch verweven, tezamen zijn karakter hebben gemaakt, zijn voor het ontstaan van de misdaad in den grond van de zaak het allerbelangrijkste. Laat ik slechts één voorbeeld daarvan noemen: de jeugdverwaarloozing. De misdadiger is in het overgrootste deel van de gevallen een verwaarloosde, een slecht opgevoede, of aan wien weinig zorg is besteed, hij komt bijv. vaak voort uit een groot gezin. Ook over deze factoren, de z.g. personalia, vindt men in de crimineele statistiek gegevens bijv. over sexe, leeftijd, burgerlijken stand, illegitimiteit, alcoholisme. Deze laat ik hier onbesproken.

Wat ik vanavond geef, is dus slechts een klein deel van de crimineele sociologie; alleen dat deel, dat loopt over de onmiddellijke invloeden van de maatschappij op het verloop van de misdaad. Immers, naast de invloeden, die vanaf de geboorte op den mensch hebben ingewerkt en die elk moment blijven doorwerken, heeft men de zgn. uitwendige omstandigheden, b.v. werkloosheid, alcoholisme, oorlog enz. Ik zal U laten zien, dat ook die factoren van de grootste betekenis zijn.

De eerste grafiek toont *het verloop der geheele criminaliteit* in Nederland van 1901 tot 1927; zij betreft alle individuen, die door een Rechtbank veroordeeld zijn. Overtredingen (met uitzondering van een enkele als bedelarij en landlooperij) vallen hierbuiten.

Men ziet van 1901 tot 1915 een vrij constante daling behoudens een enkele uitzondering. Deze daling is vrij belangrijk: 28% van 1901 tot aan het begin van den wereldoorlog. Neemt men er 1928 nog bij, dan is de daling nog grooter. Gaat men verder terug, tot 1896 dan is de daling bijna 35%.

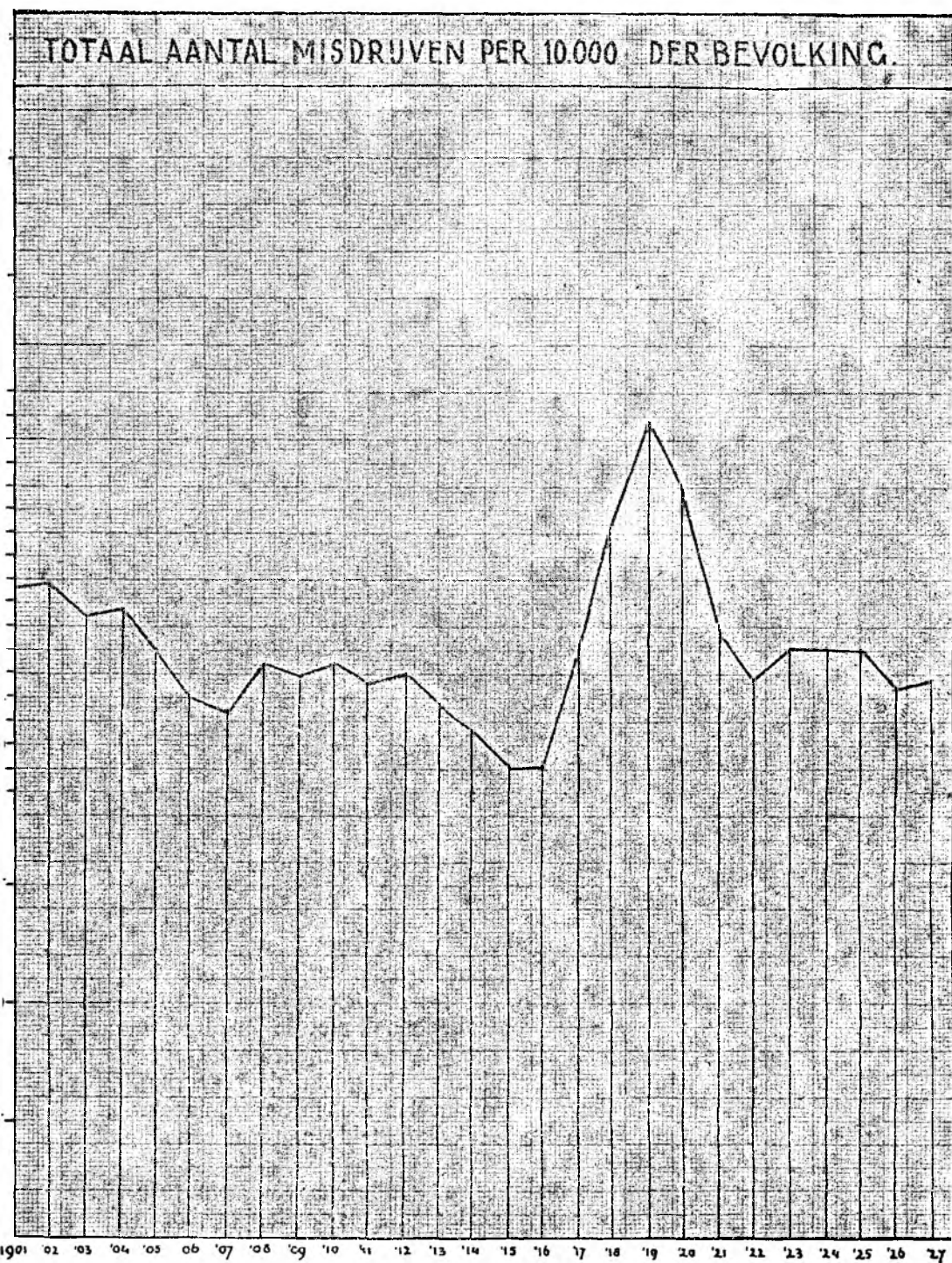
TABEL I.

JAAR.	Veroordeelde individuen (totaal aantal misdrijven).				
	Absoluut.	Per 10.000 der bevolking.	JAAR.	Absoluut.	Per 10.000 der bevolking.
1901	13.917	26.7	1914	13.018	20.7
1902	14.205	26.8	1915	12.232	19.1
1903	13.673	25.4	1916	12.723	19.2
1904	14.056	25.7	1917	15.893	23.9
1905	13.310	24.0	1918	20.445	30.3
1906	12.311	21.9	1919	23.033	33.8
1907	12.182	21.3	1920	21.152	31.1
1908	13.563	23.4	1921	17.147	24.8
1909	13.361	22.9	1922	16.057	22.8
1910	13.790	23.4	1923	17.251	24.1
1911	13.508	22.6	1924	17.409	24.0
1912	13.881	22.9	1925	17.655	24.0
1913	13.424	21.8	1926	16.632	22.3
			1927	17.231	22.7

In het begin van den wereldoorlog, in 1914, zet de daling zich nog een jaar voort. Dat is een wereldverschijnsel. Overal waar de oorlog is uitgebroken, is de criminaliteit in den aanvang belangrijk gedaald. Dat is in de oorlogslanden de tijd geweest, waarin een golf van geestdrift en vastberadenheid over de volkeren ging; over de niet-oorlogslanden ging, zooals u zich zult herinneren, een golf van hulpvaardigheid en van angst, als van menschen op een schip, dat dreigt te vergaan. Sentimenten, die de menschen als het ware aan zich zelf hebben ontrukkt en evenals bij den zelfmoord de misdaad in den aanvang hebben doen dalen. Daarna komt een ongehoorde stijging, die in 1919 zijn maximum bereikt; in 3 à 4 jaar een stijging van bijna 80% ! Er is geen criminoloog, die voor den oorlog gemeend heeft, dat een dergelijke stijging ooit zou voorkomen. Op het diagram is deze stijging nog te klein voorgesteld. Immers er waren eenige honderdduizenden *mannen* op den meest crimineelen leeftijd, n.l. tusschen 18 en 30 jaar onder de wapenen (de criminaliteit van de vrouw is slechts 10% in Nederland) en dus aan de burgerrechtelijke jurisdictie onttrokken. Als men de militairen erbij telt, komt men tot een stijging van 90% ! Bij deze veroordeelden zijn grootendeels ook niet de jeugdige geteld, omdat op hen gewoonlijk geen straf, maar een andere maatregel toegepast wordt, namelijk terbeschikkingstelling van de regeering. Op deze wijze komen de jeugdige crimineelen niet in de crimineele statistiek voor. Wanneer men dezen er ook bij telde, zou men een stijging krijgen van meer dan 100% !

Mag ik u thans in herinnering roepen de leer van Lombroso, die zegt, dat meer dan 60% van de misdadigers als zoodanig geboren zijn

GRAFIEK I.

en dat de omstandigheden geen invloed op hen hebben! Hoe zou het mogelijk zijn, dat er zooveel menschen geboren zijn met een dergelijken misdadigen aard, die juist toen toevallig zich vertoond heeft? Neen, die misdadigers zouden natuurlijk niet zijn voorgekomen, wanneer de omstandigheden toen anders waren geweest, wanneer de oorlog niet was uitgebroken. Er is geen sterker bewijs voor de juistheid der milieuleer als de criminaliteit in en na den oorlog! Immers na den oorlog, in 1920/21, zette een daling even scherp in. Men moet er rekening mee houden, dat die daling eigenlijk meer beteekent dan hier blijkt, want de troepen kwamen uit het veld en de militairen werden dus weer onder de burgerrechtelijke jurisdictie gesteld. Zij zet zich tot 1922 voort en dan komt een kleine stijging, waarover later. De uitwendige omstandigheden hadden zich weer sterk gewijzigd. In enkele jaren hebben dus deze groote veranderingen van het milieu het beeld der criminaliteit in ongunstigen en later in gunstigen zin gewijzigd.

Dit was een enkel cijfer omtrent het algemeen verloop van de criminaliteit. Daaronder zijn ernstige en niet-ernstige misdrijven, en van zeer verschillende soort. Het is niet ondenkbaar, dat de eene soort de andere geheel of ten deele compenseert en dat dus de resultante, die daling resp. stijging is, het resultaat is van contrair loopende reeksen. Een splitsing van het materiaal is derhalve noodzakelijk.

In de criminologie splitst men de misdaad in 4 groote groepen: in de eerste plaats de economische criminaliteit, d.w.z. uit een economisch motief: diefstal, verduistering, heling, oplichting enz. Ook koppelarij en sommige gevallen van brandstichting, moord enz. behooren erbij. Wat deze laatste delicten betreft, kan men de cijfers der crimineele statistiek niet splitsen, daar deze geen motieven vermeldt.

In de tweede plaats de sexueele criminaliteit, d.w.z. het plegen van een sexueele handeling. Koppelarij bijv. is wel een zede-delict, maar is geen sexueele daad, wordt uit een economisch motief gepleegd.

In de derde plaats komt de agressieve criminaliteit: mishandeling, huisvredebreuk, wederspanningheid, belediging, voor een groot deel doodslag, enkele gevallen van moord, van brandstichting enz.

In de vierde plaats heeft men de politieke criminaliteit, die in een democratisch land als Nederland bijna niet voorkomt en hier dus niet besproken wordt.

In de eerste plaats iets omtrent *de economische criminaliteit*; dat is de grootste groep: ongeveer 40% van alle misdrijven zijn van economischen aard. Tezamen vormen zij een eenheid tegenover de andere groote eenheden, inwendig is zij echter weer in meerdere groepen te splitsen. Men heeft in de eerste plaats de ellende-criminaliteit, in de tweede plaats de begeerigheids-delicten — tusschen beide groe-

pen bestaan talrijke overgangen en nuanceeringen — en in de derde plaats de beroepscriminaliteit.

De crimineele statistiek kent die onderscheiding niet; men ziet daarin alleen de veroordeelden volgens de artikelen van het Wetboek van Strafrecht; men zou dus over speciale onderzoeken moeten beschikken om deze verschillen in cijfers uit te drukken. Toch kan men uit de crimineele statistiek wel eenigen indruk krijgen over het verloop dezer misdrijven, gesplitst naar deze groepen. De verschillende delicten, die ik u zooeven noemde, worden nl. niet in dezelfde mate door deze drie motieven bepaald. De kleinere diefstallen zijn voor een niet onbelangrijk deel ellende-criminaliteit. Gequalificeerde diefstal is hoofdzakelijk beroepscriminaliteit, verduistering en oplichting zijn voor een groot deel begeerigheidsdelicten. In alle drie zijn echter de verschillende mogelijkheden opgesloten en men moet dus steeds opereeren met een curve, die de resultante is van elkaar ten deele opheffende factoren.

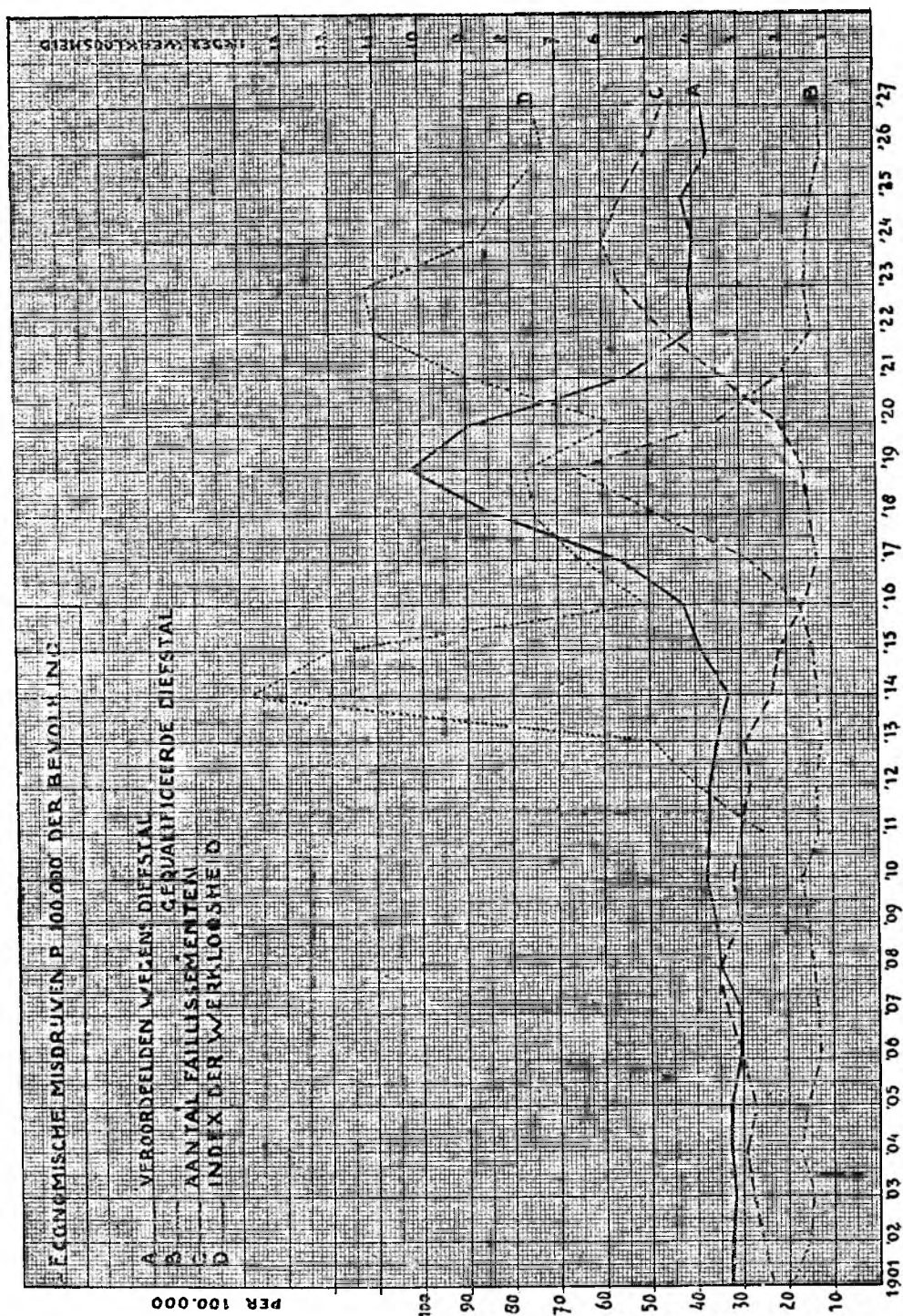
Zooals ik U reeds zeide, constateerde Quetelet voor het eerst de regelmaat. De invloed der krisissen werd in het midden van de 19e eeuw ontdekt en von Mayr vond het verband tusschen graanprijs en diefstal. Sinds Europa meer industrieel is geworden, volgt zij echter de industriele conjunctuur, zonder dat de graanprijs haar invloed geheel verloren heeft. Voor Nederland in de periode 1860-1891 toonde ik indertijd eveneens verband tusschen graanprijzen en diefstal aan, terwijl op het einde der periode de invloed der conjunctuur merkbaar werd. In totaal heb ik de gegevens van 17 landen; men kan hier dus spreken van een wet, die op dit terrein geldt.

Wij krijgen nu allereerst het verloop van *den diefstal* in Nederland van 1901 tot 1927. Van 1901 tot 1907 is een uitgesproken daling. Dit is in Nederland een tijd geweest van prosperiteit, gevolg: dalende criminaliteit. In 1907/08 heeft men een zware crisis, die een stijging van de diefstallijn ten gevolge heeft gehad, en die omstreeks 1910 is omgeslagen in een gunstige conjunctuur. Dan zet ook in de criminaliteit een daling in — de cijfers „hinken na” zooals dit in de statistiek heet — die tot 1914 voortduurt.

Daarna komt de oorlog. Vanaf 1914 tot 1919, een ongehoord groote stijging der diefstalgevallen nl. van ruim 210% in vier jaar! De werkloosheidslijn, die men sterk ziet stijgen, houdt daarmede geen verband. Men vindt hier de eerste uitzondering op de zooeven genoemde wet. Het is echter een uitzondering, die den regel bevestigt. In 1914 zijn nl. voor het eerst in verband met de werkloosheid bijzondere maatregelen genomen. Het beroemde woord van Treub luidde, dat er in Nederland geen honger zou worden geleden. En er is geen honger geleden. Daarvoor is gezorgd.

Datzelfde geldt ook sinds dien tijd voor andere landen, waar ook voor de werkloozen beter dan vroeger is gezorgd, in het bijzonder

GRAFIEK II.

TABEL II.

JAAR.	Veroordeelde individuen per 100.000 der bevolking wegens				
	Diefstal.	Gequal. diefstal.	Heling.	Verduistering.	Oplichting.
1901	32.8	19.5	1.8	5.2	2.1
1902	32.7	15.7	1.5	5.9	2.3
1903	31.9	14.7	2.3	5.6	2.2
1904	32.8	17.0	2.2	7.2	1.9
1905	32.6	16.0	2.1	6.5	1.7
1906	30.5	13.1	2.0	7.0	1.5
1907	30.2	13.3	2.6	6.3	1.3
1908	34.4	14.1	2.6	7.2	1.5
1909	35.4	15.6	2.7	7.2	1.5
1910	37.6	16.7	3.0	8.5	2.4
1911	37.3	13.6	2.8	9.3	2.1
1912	37.0	13.8	3.6	8.7	2.3
1913	35.5	12.2	3.5	8.0	2.0
1914	33.0	13.3	3.3	8.9	2.2
1915	38.8	14.0	3.6	8.3	1.5
1916	42.3	16.9	5.3	8.9	1.6
1917	56.6	27.9	7.9	9.5	1.9
1918	83.6	47.9	13.4	11.5	2.1
1919	102.7	66.5	18.7	13.8	3.7
1920	89.1	35.5	14.0	16.6	4.2
1921	55.5	21.3	9.7	15.4	3.8
1922	40.2	14.0	5.7	11.0	3.3
1923	40.4	15.6	5.2	14.1	4.7
1924	40.1	15.2	5.5	14.0	4.7
1925	42.7	14.1	6.5	15.1	4.5
1926	37.1	12.0	4.3	12.5	4.5
1927	37.8	11.9	4.0	13.0	4.3

voor Engeland, waar de diefstalcurven anders steeds zeer gevoelig zijn geweest voor de werkloosheid. Sinds dien tijd is dat echter niet meer zoo. Hoewel sinds 1920 in Engeland een crisis heerscht, is er geen of geen belangrijke vermeerdering van economische criminaliteit gekomen. Ik heb in Engeland reizende daar verschillende gevangenissen bezocht, waarvan sommige vleugels geheel leeg stonden. Wanneer ik naar de oorzaak daarvan vroeg, was het stereotiepe antwoord: dat is de zorg voor de werkloozen.

De economische criminaliteit, die in den oorlog zoo ernstig is geweest, was niet een criminaliteit veroorzaakt door werkloosheid, maar wel ten deele ook door ellende van anderen aard, die, zooals wij allen weten, ruimschoots aanwezig was. Er was verder veel genotzucht; er was ontzaglijk veel gelegenheid om te misdoen. De groote

TABEL III.

JAAR.	CONJUNCTUUR-CIJFERS.			
	Faillissementen per 100.000 inw.	Disconto N. B.	Werkloosheid.	
			Totaal.	Index.
1901	23.8	3.2	—	—
1902	25.7	3.0	—	—
1903	27.9	3.4	—	—
1904	29.2	3.2	—	—
1905	27.5	2.7	—	—
1906	29.5	4.1	—	—
1907	33.5	5.1	—	—
1908	34.8	3.5	—	—
1909	30.7	2.9	—	—
1910	31.8	4.2	—	—
1911	30.6	3.4	—	2.5
1912	22.8	4.0	—	4.0
1913	29.4	4.5	—	5.0
1914	23.6	4.4	—	13.8
1915	21.7	4.7	—	12.0
1916	16.0	4.5 ¹⁾	7.636	5.1
1917	13.4	4.5 ¹⁾	14.209	6.5
1918	14.4	4.5 ¹⁾	18.985	7.5
1919	16.0	4.5 ¹⁾	26.798	7.7
1920	21.7	4.5 ¹⁾	28.812	5.8
1921	38.0	4.5 ¹⁾	42.999	9.0
1922	46.4	4.5 ¹⁾	44.528	11.0
1923	55.3	4.0	38.206	11.2
1924	59.8	4.9	28.216	8.8
1925	55.9	3.9	26.087	8.1
1926	49.8	3.5	24.865	7.3
1927	46.4	3.7	26.868	7.5

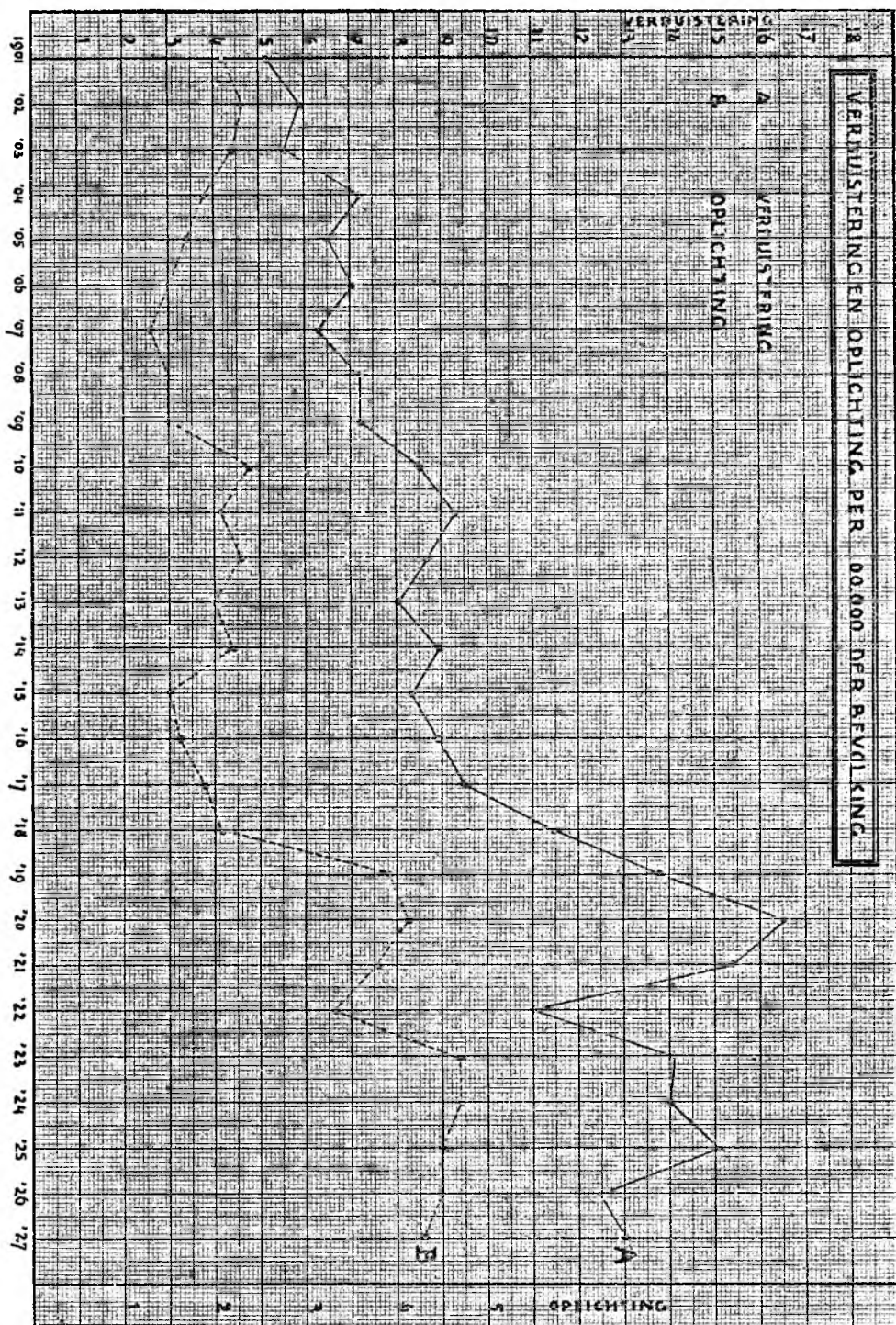
1) Gestabiliseerd.

waarde van allerlei artikelen heeft tallooze mensen tot oneerlijkheid gebracht.

Na den oorlog herstelt zich weer even snel het normale leven en dan daalt de diefstallijn in drie jaar met 60%; zij komt bijna op vooroorlogsch peil. Wij krijgen dan de crisis van 1921, terwijl de lijn blijft dalen. De zeer abnormale omstandigheden van den oorlog hadden het niveau zoo hoog opgevoerd, dat toch een vermindering per saldo plaats had. Wij zien daarna de conjunctuur-verbetering van 1924 en 1925 weer een daling veroorzaken, die zich in 1928 heeft doorgezet tot op 34.5 p. 100.000 der bevolking.

De gequalificeerde diefstal (in hoofdzaak beroepscriminaliteit

GRAFIEK III.

volgt ongeveer dezelfde lijn, meer uit de verte, minder beïnvloed door de conjunctuur.

Vervolgens de lijn van twee andere delicten, *verduistering en oplichting*, van 1901 tot 1927. Beide vertoonen in deze 27 jaar een sterke stijging. Dit is ook een wereldverschijnsel. Terwijl in het laatste derde deel van de 19e eeuw en in het eerste deel van 20e eeuw een sterke verbetering in het lot der groote massa kwam en daarmee een vermindering van de ellende-criminaliteit gepaard ging, neemt de begeerigheidsmisdadigheid toe. Immers deze delicten worden minder uit nood dan wel uit begeerigheid gepleegd. De vermeerderde genotzucht speelt hier haar rol. Groote veranderingen op economisch terrein zijn hiervan de diepste oorzaak: de ontzaglijke vermeerdering van de reclame, de schitterende uitstallingen, het koopen op afbetaling enz. Al deze verschijnselen maken, dat de groote stad een atmosfeer heeft, die als het ware oververzadigd is van materieele begeerten der menschen. De prognose voor deze delicten is voor de toekomst niet gunstig!

Tot zoover de dynamische gegevens over de economische criminaliteit. Ter completeering eenige cijfers omtrent de statiek dezer delicten. Allereerst de verdeling over de diverse provincies.

TABEL IV.

PROVINCIES.	Veroordeelde individuen per 100.000 inwoners, gemiddeld per jaar (1923—1927) wegens				
	Diefstal.	Gegualificeerde diefstal.	Heling.	Verduistering.	Oplichting.
N. Brabant .	40.4	8.6	4.1	8.5	2.8
Gelderland .	46.3	17.0	4.5	12.9	4.9
Z. Holland .	30.7	16.9	8.1	17.2	4.3
N. Holland .	36.5	14.7	7.1	18.9	5.5
Zeeland . . .	36.9	6.0	2.8	8.3	3.8
Utrecht . . .	39.5	17.4	7.4	14.6	4.3
Friesland . .	33.4	12.2	5.3	8.7	2.8
Overijssel . .	35.3	12.5	4.6	10.3	9.0
Groningen . .	34.5	12.9	3.0	10.7	3.9
Drenthe . . .	56.5	13.0	3.5	11.1	4.0
Limburg . . .	73.2	4.7	3.4	8.6	2.9
Het Rijk . . .	39.6	13.7	5.8	13.8	4.5

Deze statische gegevens bevestigen in het algemeen — de uitzonderingen zouden alleen door een speciaal onderzoek te verklaren zijn — de uitkomsten van de dynamische feiten. De armoede-criminaliteit (diefstal) treft men het meest in de provincie Drenthe en Limburg aan, de beroeps-misdadigheid in de provincies, waar de groote

steden gelegen zijn (N. en Z. Holland en Utrecht) en de begeerigheids-criminaliteit, waar het economisch leven het meest ontwikkeld is (N. en Z. Holland en Utrecht).

De volgende tabel verschaft inzicht in de misdadigheid van de groote steden, de midden-steden, de kleinere en de kleinste gemeenten.

TABEL V.

GROEPEN VAN GEMEENTEN.	Veroordeelde individuen per 100,000 inwoners, gemiddeld per jaar (1923—1927) wegens				
	Diefstal.	Gequalificeerde diefstal.	Heling.	Verduistering.	Oplichting.
De vier grootste gemeenten .	34.0	16.1	9.5	22.2	5.4
Gemeenten van 20.—100.000 inw. .	48.6	14.3	7.6	17.6	6.6
Gemeenten van 5.—20.000 inw. .	40.2	13.6	4.3	9.4	4.1
Gemeenten beneden 5.000 inw. .	35.9	10.4	2.3	6.7	2.3
HET RIJK	39.6	13.7	5.8	13.8	4.5

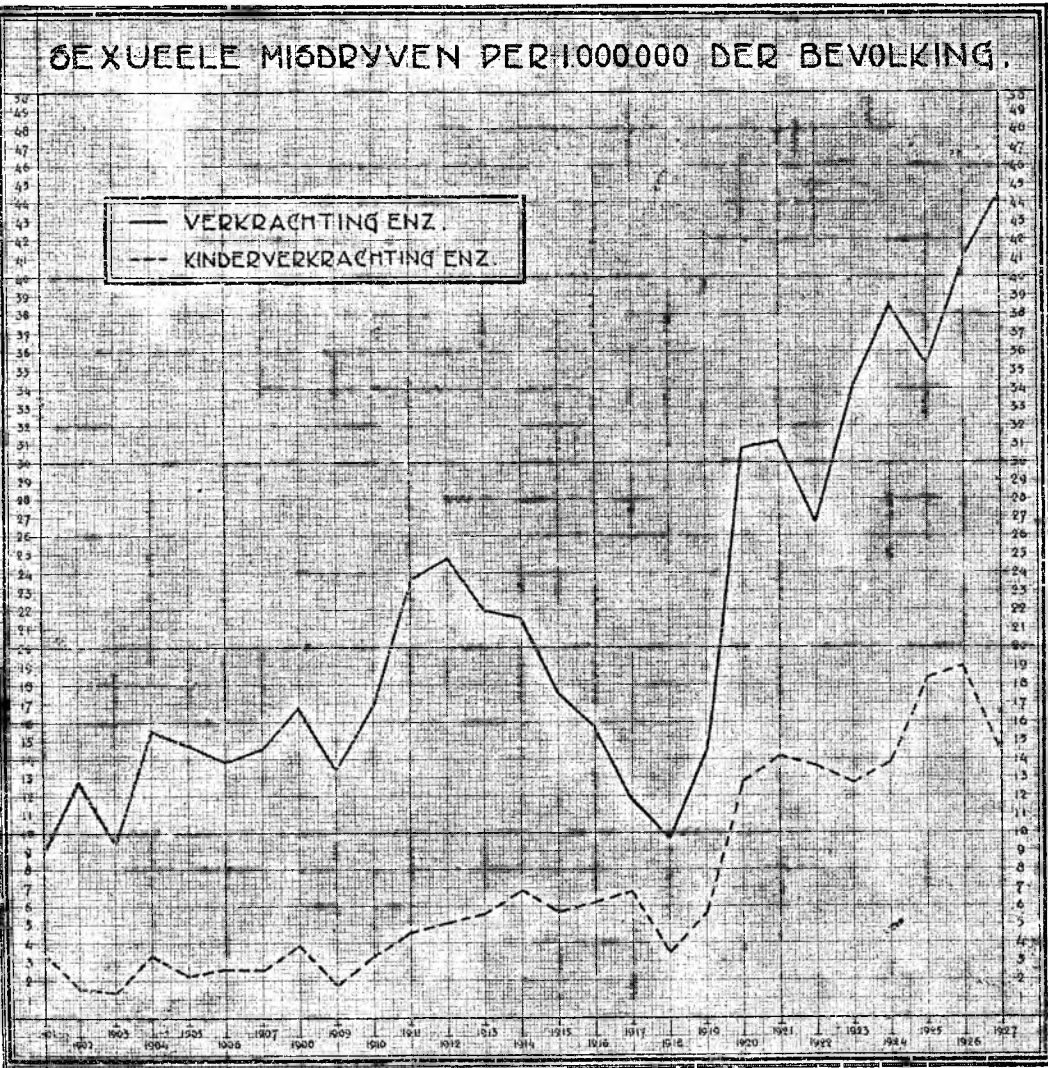
De beroeps- en begeerigheidscriminaliteit (vier laatste kolommen) zoo blijkt uit deze cijfers, is derhalve een stads-, vooral een groote-stadsverschijnsel. Opmerkelijk is het hooge cijfer voor diefstal in de middengemeenten (waaronder meerdere plattelandsgemeenten), en het lage cijfer voor de grootste gemeenten, vermoedelijk samenhangend met het mindere, resp. betere maatschappelijk hulpbetoon.

Wij krijgen nu de *sexuele criminaliteit* in Nederland. De cijfers, waarover deze statistiek loopt, zijn klein. In 1927 werden ruim 17000 personen in Nederland veroordeeld door de arrondissements-rechtbank, op deze zijn nauwelijks 1000, d.i. 6% veroordeelden wegens een sexueel delict en daarvan ongeveer 500 van min of meer ernstigen aard. Er worden er per jaar 4 maal zooveel veroordeeld wegens mishandeling en vier maal zooveel wegens diefstal. Numeriek is deze soort van criminaliteit niet zoo belangrijk. Bovendien is er sinds 1911 verandering in de wetgeving gekomen. Vroeger waren alleen homo-sexuele handelingen met kinderen strafbaar, thans ook die met jeugdige personen (21 jaar en jonger).

Het verloop van deze criminaliteit was reeds tot aan den oorlog niet zeer fraai, hoewel niet onrustbarend. Dan komt de oorlog, die een daling brengt. Dat ligt ten deele daaraan, dat eenige honderdduizenden mannen in den krachtigsten leeftijd aan de burgerrechtelijke jurisdictie onttrokken waren, maar ook aan het feit dat in den oorlog het sexuele element eenigszins op den achtergrond gedrongen is, doordat de menschheid door talloze zorgen en angsten van allerlei aard in beslag

GRAFIEK IV.

TABEL VI.

JAAR.	Veroordeelde individuen per 1.000.000 der bevolking wegens			
	Openbare schennis der eerbaarheid.	Feitelijke aanranding der eerbaarheid.	Verkrachting en dergelijke.	Sexueele misdrijven op kinderen gepleegd.
1901	16.7	9.3	9.1	3.4
1902	22.0	9.9	12.9	1.6
1903	18.2	8.4	9.5	1.4
1904	19.9	7.8	15.6	3.4
1905	25.2	9.6	14.8	2.3
1906	17.9	7.0	13.9	2.6
1907	14.1	8.7	14.6	2.6
1908	14.9	6.1	16.8	3.9
1909	16.4	6.9	13.5	1.8
1910	26.7	8.5	16.9	3.3
1911	22.5	9.8	23.7	4.6
1912	25.8	8.9	24.8	5.1 ¹⁾
1913	24.9	10.9	22.0	5.6
1914	27.2	5.8	21.6	6.9
1915	22.8	5.5	17.6	5.7
1916	20.3	5.4	15.8	6.2
1917	17.4	6.8	11.9	6.8
1918	9.8	5.1	9.8	3.5
1919	17.4	8.0	14.5	5.7
1920	37.1	9.6	30.8	12.8
1921	39.9	8.7	31.2	14.2
1922	45.1	6.9	26.8	13.7
1923	48.1	7.0	34.1	12.8
1924	45.1	10.3	38.6	13.8
1925	47.7	13.0	35.4	18.4
1926	49.9	6.5	41.1	19.0
1927	61.5	8.6	44.6	14.3

1) Sinds Mei 1911 ook: ontucht met minderjarigen van hetzelfde geslacht.

was genomen. De oorlog heeft echter ook op sexueel gebied een groote verwildering (afwezigheid van vele gehuwde mannen etc.) gebracht en toen de oorlog eenmaal uit was, is de sexualiteit zeer sterk naar voren gekomen. De exponent hiervan is de vermeerderde sexueele criminaliteit.

Dit is een soort van criminaliteit, waarbij de invloed der onmiddellijke omgeving een geringer rol speelt dan bij andere soorten. De sexueele criminaliteit, eenmaal ontstaan, ligt diep verankerd; met directe maatregelen ertegen bereikt men niet veel. Die verwildering — het jaar 1928 is niet veel gunstiger dan de voorafgaande — zal weer als het ware moeten afslijpen; er zal weer moeten komen een verhooging van het geestelijk peil in het algemeen, van wat men noemt

een sublimering van het sexueele leven in het bijzonder. Men zal verstandig doen daarover niet te veel in het openbaar te praten, zooals nu herhaaldelijk gebeurt. Hoe meer men zulks doet en — zooals men vaak ziet — gevolgen als oorzaken voorstelt, hoe minder men bereikt; men kan daardoor dergelijke dingen slechts verergeren. Eens komt ook aan dit oorlogsch- en naoorlogsch verschijnsel een einde.

Evenals bij de economische criminaliteit volgen hier ook de cijfers voor de verschillende provincies.

TABEL VII.

PROVINCIES.	Veroordeelde individuen per 100.000 inwoners gemiddeld per jaar (1923—1927) wegens	
	Schennis der eerbaarheid.	Andere sexueele misdrijven. (Artt. 242—249 W. v. S.)
N. Brabant. . . .	7.6	7.6
Gelderland	5.8	5.7
Z. Holland	4.5	6.9
N. Holland	5.1	5.1
Zeeland	3.3	5.2
Utrecht	7.9	6.4
Friesland	2.6	7.8
Overijssel	3.4	6.1
Groningen	2.5	7.3
Drenthe	0.8	5.1
Limburg	7.6	7.2
HET RIJK.	5.0	6.5

Zich beperkende tot de tweede groep — de eerste draagt geen ernstig karakter — valt op te merken een ongunstige criminaliteit in de beide Noordelijke en in de beide Zuidelijke provincies.

De volgende cijfers geven de verdeling naar de grootte der gemeenten.

TABEL VIII.

GROEPEN VAN GEMEENTEN.	Veroordeelde individuen per 100.000 inwoners gemiddeld per jaar (1923—1922) wegens	
	Schennis der eerbaarheid	Andere sexueele misdrijven. (Artt. 242—249 W. v. S.)
De vier grootste gemeenten . .	6.1	5.9
Gemeenten van 20.—100.000 inw. . .	6.3	7.2
Gemeenten van 5.—20.000 inw. . .	4.6	6.6
Gemeenten beneden 5.000 inw.	3.3	6.0
HET RIJK.	5.0	6.5

Bij de ernstige sexueele criminaliteit blijken de middengemeenten evenals dit bij de economische misdadigheid het geval is, de hoogste cijfers te vertoonen.

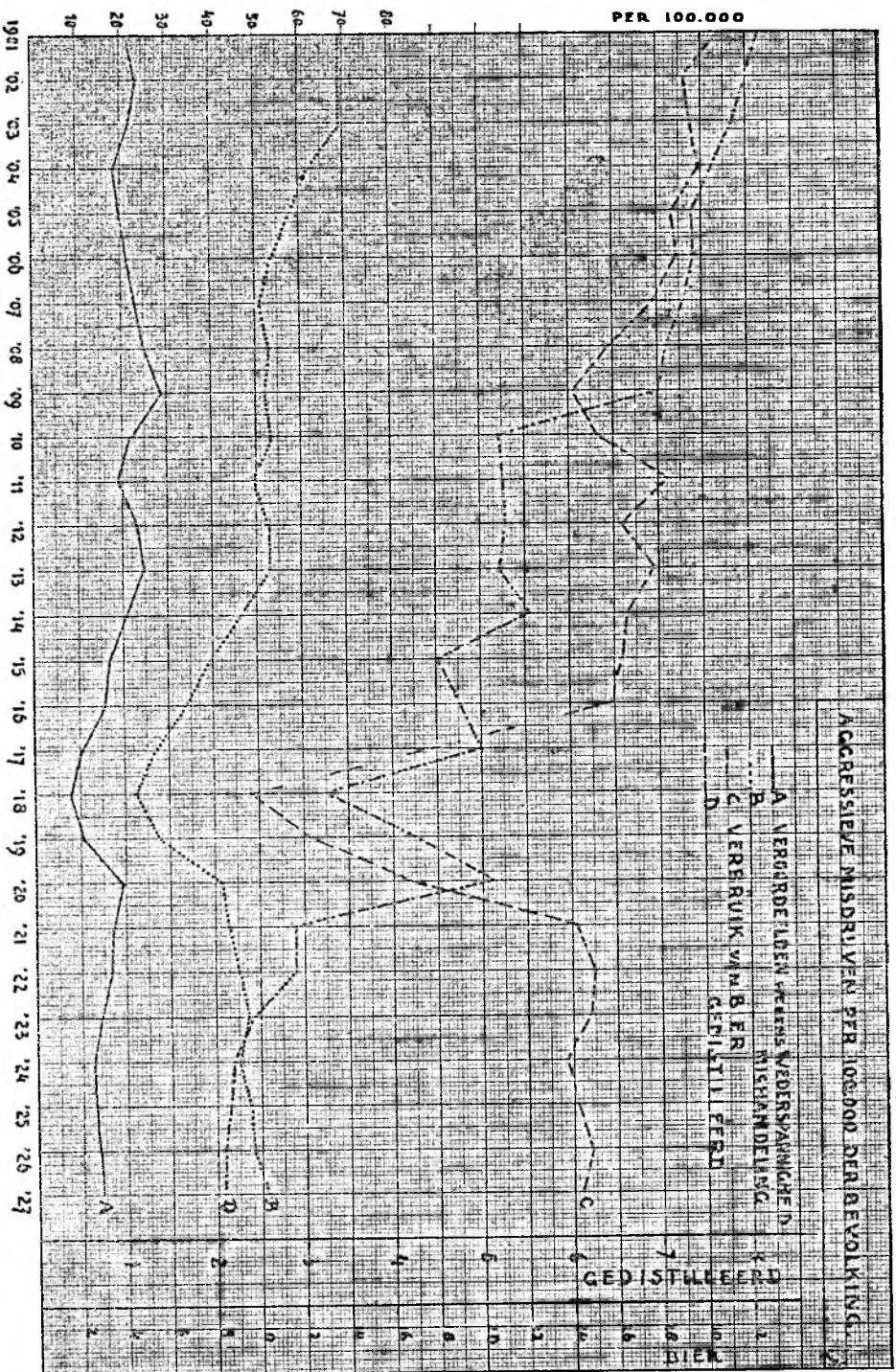

Ik kom nu aan de *agressieve criminaliteit*. Deze vormt wel een groot geheel, maar is weer in meerdere groepen te verdeelen. Men heeft de passioneele misdaad, de misdaad uit wraak, en meerdere andere, die men uit de crimineele statistiek niet kan separeeren. Het overgrootste deel bestaat uit mishandeling, doodslag e.d. gepleegd uit baldadigheid, ruwheid, vechtlust, etc.; deze groep bepaalt den algemeen loop dezer criminaliteit. Nu is het van elders reeds lang bekend, dat het alcoholisme een uitermate grooten invloed heeft op de agressieve criminaliteit; op Zondagen gebeurt meer dan 50% van

TABEL IX.

JAAR.	Veroordeelde individuen per 100.000 der bevolking wegens			Drankverbruik per hoofd der bevolking in liters.	
	Wederspanningheid.	Mishandeling.	Gequalificeerde mishandeling.	Bier.	Gedistilleerd.
1901	21.4	69.1	7.0	21.8	8.16
1902	23.6	69.1	8.7	30.3	8.00
1903	21.9	69.0	8.0	30.5	7.84
1904	18.7	62.2	6.6	30.8	7.62
1905	19.8	58.6	6.5	29.7	7.42
1906	21.3	54.1	6.6	29.8	7.42
1907	22.9	51.4	5.7	28.7	7.31
1908	24.4	52.8	6.5	26.8	7.06
1909	20.5	51.9	5.5	25.2	6.98
1910	22.0	53.2	5.7	26.3	5.21
1911	19.4	49.6	4.7	29.3	5.25
1912	22.9	52.2	5.6	27.3	5.27
1913	24.2	52.7	5.1	28.8	5.21
1914	21.1	46.7	3.5	27.6	5.55
1915	16.9	39.3	3.8	27.4	4.49
1916	15.9	34.1	4.1	26.8	4.75
1917	10.4	26.9	3.1	—	4.98
1818	8.0	22.7	2.6	10.7	3.23
1919	10.6	27.7	4.0	13.4	4.25
1920	19.0	41.4	4.4	17.6	5.16
1921	17.0	42.4	3.8	25.3	2.90
1922	16.5	45.1	4.1	25.9	2.88
1923	14.0	46.9	4.0	25.8	2.42
1924	12.2	44.9	3.3	24.8	2.29
1925	13.0	47.5	3.4	25.2	2.20
1926	13.7	48.3	3.1	25.8	2.13
1927	13.8	51.4	3.4	25.4	2.09

GRAFIEK V.

doodslag, moord en zware mishandeling, terwijl de verwachting $14\frac{2}{7}$ procent is. Volgens de personalia-statistiek wordt 55% van wederspanningheid in dronkenschap gepleegd; 41% van moord, doodslag en zware mishandeling. Er is dus alle reden, om op het diagram de lijnen van alcoholisme en van deze soort criminaliteit met elkaar in verband te brengen.

Allereerst het alcoholgebruik: de bovenste is de zgn. „jeneverlijn” en daaronder „de bierlijn”. De schommelingen hebben niet veel beteekenis, maar wij zien hier de sterke afname, die reeds veel eerder had ingezet (de consumptie is eens meer dan 10 L. per hoofd geweest!) De daling in de mishandeling is evenzeer evident. Dan komt de oorlog met de rantsoeneering, die de drie genoemde soorten van agressieve criminaliteit zeer sterk doet dalen.

Na den oorlog heeft men den alcohol weer vrij gelaten, en prompt begint deze misdadigheid weer flink te stijgen! Op te merken valt hierbij dat de geringe consumptie van jenever in de laatste jaren ten deele schijnbaar is, daar door de excessieve verhooging van den accijns het smokkelen sterk is toegenomen. Nederland heeft een groote fout begaan door de rantsoeneering van den jenever niet te handhaven. In België is men zoo wijs geweest dit wel te doen (in België is geen jenever per glas meer te verkrijgen!) en men heeft daarvan op dit terrein zeer goede vruchten geplukt.

In de laatste jaren constateert men een regelmatig verloop van deze criminaliteit en de laatste gegevens over 1928, die ik heb gekregen, vertoonen weer een daling, die zich vermoedelijk zal doorzetten. Het algemeene beeld over de geheele periode is gunstig. Wederspanningheid is in 25 jaar met ongeveer 40%, mishandeling met ongeveer 28% afgenomen; gequalificeerde mishandeling met ongeveer 58%.

Dat ligt eennerzijds aan de afname van het alcoholisme en aan den anderen kant aan beschaving en welstand, die zienderoogen in ons volk zijn vooruitgegaan. Merkwaardig is te constateeren, dat van deze soort criminaliteit vroeger verwacht werd, dat zij door den oorlog sterk zou stijgen, hetgeen echter nergens is uitgekomen. Wel is in Duitschland de economische criminaliteit gepaard met agressiviteit toegenomen, maar deze soort van criminaliteit niet. Het alcoholisme, dat staat wel zeer vast, bepaalt den loop ervan, evenals in den oorlog ook gebleken is dat de voeding beslissend is voor den loop der tuberculose. Terwijl de tuberculose al tientallen jaren regelmatig dalende was, heeft het gemis aan vetvoeding de curve in den oorlog omhoog doen snellen en weer doen dalen nadat de voeding weer normaal was geworden.

Ter completeering laten wij hier nog volgen de cijfers dezer criminaliteit in de verschillende provincies.

TABEL X.

PROVINCIES.	Veroordeelde individuen per 100.000 inwoners gemiddeld per jaar (1923—1927) wegens		
	Wederspannig- heid.	Mishandeling.	Doodslag, moord en gequalificeerde mishandeling.
N. Brabant . . .	14.0	45.4	2.0
Gelderland . . .	11.0	55.7	1.2
Z. Holland . . .	9.4	31.4	1.4
N. Holland . . .	12.0	31.4	1.3
Zeeland	9.2	55.2	1.1
Utrecht	8.3	41.3	0.9
Friesland	7.2	59.2	1.6
Overijssel	9.7	56.3	1.7
Groningen	5.2	51.9	1.9
Drenthe	6.1	72.3	1.7
Limburg	10.3	115.8	2.7
HET RIJK	10.5	48.0	1.6

Wat de zwaarste criminaliteit aangaat, staan Limburg en N.-Brabant bovenaan, dan volgt Groningen, Drenthe en Overijssel, de minima liggen in de Hollandsche provincies, Utrecht, Gelderland en Zeeland. Bij mishandeling staan Limburg en Drenthe aan den kop, gevolgd door Friesland, Overijssel, Gelderland en Zeeland; de Hollandsche provincies en Utrecht vertoonen de laagste cijfers. Bij wederspannigheid gaat N.-Brabant voorop, gevolgd door N.-Holland en Gelderland, de minima liggen in Drenthe en Groningen.

TABEL XI.

GROEPEN VAN GEMEENTEN.	Veroordeelde individuen per 100.000 inwoners gemiddeld per jaar (1923—1927) wegens		
	Wederspannig- heid.	Mishandeling.	Doodslag, moord en gequalificeerde mishandeling.
De vier grootste gemeenten . .	11.1	20.5	1.4
Gemeenten van 20.—100.000 inw. . .	12.5	48.5	1.5
Gemeenten van 5.—20.000 inw. . .	10.7	61.3	1.7
Gemeenten beneden 5.000 inw. . .	7.9	58.7	1.4
HET RIJK	10.5	48.0	1.5

De groote gemeenten vertoonen een vrij gunstig beeld, met uit-

zondering van dat der wederspanningheid, waarbij het platteland het minimum doet zien. Bij mishandeling zijn de kleine en kleinste gemeenten het meest betrokken.

Ten slotte een tabel, waarin U de allerzwaarste vormen van agressieve en sexueele delicten in Nederland gespecificeerd ziet verzameld.

TABEL XII.

AARD DER STRAFBARE FEITEN.	Veroordeelingen per 1.000.000 inwoners.						
	1911-1915	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Moord	1.6	0.7	0.6	0.2	0.5	0.4	0.3
Doodslag	3.2	3.9	5.0	2.0	3.6	2.6	3.3
Kindermoord	0.1	0.2	0.4	0.0	0.1	0.0	0.1
Kinderdoodslag	0.6	0.2	0.2	0.5	0.5	0.6	0.3
Mishandeling met zwaar lich. letsel of doodelijk gevolg . .	13.8	13.0	14.4	12.5	12.8	11.5	11.0
Doodslag door schuld	1.2	1.8	2.7	2.0	2.1	3.4	3.5
Zwaar lichamelijk letsel door schuld	5.2	7.2	8.3	9.7	12.4	13.9	13.9
Verkrachting	1.5	1.9	1.9	2.6	1.9	1.7	1.4
Kinderverkrachting	2.2	4.2	2.6	3.4	4.8	5.7	3.9
Feitelijke aanranding der eer- baarheid	8.3	6.9	7.1	10.4	13.3	6.5	8.9
Ontucht met bewusteloozen of of kinderen	20.3	25.1	32.7	36.3	35.8	39.4	43.5
Ontucht met minderjarigen van hetzelfde geslacht	1.5	6.2	6.5	8.1	10.4	8.7	5.2
Ontucht door ouders, voogden, onderwijzers, enz.	2.0	3.4	3.9	3.7	3.3	4.6	5.2

Het verloop der sexueele criminaliteit is, zooals ik vroeger reeds deed zien, ongunstig, met name de drie laatste soorten. De agressieve misdadigheid vertoont een beter beeld. Moord en doodslag, ten deele agressieve, ten deele economische misdrijven zijn van 4.8% vóór oorlog gedaald op 3.6%. Kindermoord is gelijk gebleven. Kinderdoodslag sterk gedaald, mishandeling met zware lichamelijke gevolgen is gedaald. Doodslag en zwaar lichamelijk letsel door schuld vormen de eenige, die sterk zijn toegenomen: van 1,2 gestegen op 3,5! Dit is dus bijna verdrievoudigd. Het snelverkeer is bezig een ramp voor de menschheid te worden!

Ik heb u nu, dames en heeren, een enkel gegeven doen zien betreffende de criminaliteit van Nederland. De vraag komt nu misschien

bij U op: Hoe is deze ten opzichte van de criminaliteit in andere landen?

Deze vraag is zeer moeilijk te beantwoorden. De crimineele codes zijn slecht met elkaar te vergelijken; de opvatting van openbaar ministerie en politie is niet overal dezelfde; de rechters zijn niet dezelfde; in sommige landen zijn jury's en het is dus uiterst moeilijk, gezien de talrijke verschillen, daarover iets met zekerheid te zeggen. Mijn indruk wil ik U alleen mededeelen, en deze is, dat de criminaliteit van Nederland vrij gunstig is. Met Engeland en België en de Noordelijke landen van Europa behoort Nederland waarschijnlijk tot de landen met de geringste criminaliteit.

Dat klopt dus wel, algemeen gesproken, met de milieu-leer. Nederland is, *relatief* gesproken, een welvarend en een beschaafd land.

Er is echter geen reden om te berusten bij het bereikte, doch wel om op den ingeslagen weg voorwaarts te gaan. Naast verbetering van de penitentiaire middelen is en blijft de beste bestrijding van de misdaad als massaverschijnsel de materiele en de geestelijke verheffing van de groote massa!

Lacassagne, de groote Fransche criminoloog heeft eens gezegd: Iedere maatschappij heeft de misdadigers, die zij verdient! Laat Nederland in de toekomst minder misdadigers tellen, omdat het er minder verdient!

Ik heb gezegd.